

PAPER DETAILS

TITLE: Kore Atasözlerinde 12 Hayvan Imgesi

AUTHORS: S Göksel Türközü, Seungeun Kim

PAGES: 267-293

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4274959>

Kore Atasözlerinde 12 Hayvan İmgesi 12 Animal Images in Korean Proverbs

Sırrı Göksel TÜRKÖZÜ*

Seungeun KIM**

Öz

Atasözleri, bir halkın düşünce ve davranış biçimini en iyi şekilde ortaya koyduğu için o halkın felsefesinin anlamlandırılmasında da önemli bir yere sahiptir. Özellikle hayvanlarla ilgili atasözleri, konuşmacının niyetini, düşünce yapısını, değer yargılarını ve halkın yaşam biçimini daha açık bir şekilde göstermektedir. Bu makalenin amacı, Korece hayvanlarla ilgili atasözlerini, özellikle Kore atasözlerinde görünen 12 hayvan imgesini analiz ederek bu hayvanların Kore'deki değerini anlamaktır. 12 hayvanının seçilmesinin nedeni, 12 hayvanlı takvimin Kore'de önemli bir tarihi, kültürel ve dinî konuma sahip olmasıdır. Çalışmada, literatür tarama ve içerik analizi yöntemleri uygulanarak Kore atasözlerinde yer alan 12 hayvanın sembolik anlamları araştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ejderha ve at dışındaki hayvanların, tanrılaştırılmış olmalarına rağmen atasözlerinde genellikle olumsuz imgelerle temsil edildiği tespit edilmiştir. Özellikle fare, yılan ve maymunun olumlu imgelerle ilişkilendirildiği atasözleri oldukça azdır. Araştırmacılar, Kore hayvan atasözlerinde olumsuz görüşlerin sıklıkla köpek, inek, kaplan, at, tavuk, domuz, siçan ve yılan gibi hayvanlarla bağlantılı olduğunu kategorize etmiştir. Bu durumun nedenleri arasında, bazı hayvanların olumsuz olarak kabul edilen özelliklerinin toplumsal algılarda kötü çağrışımlar yaratması, olumlu özelliklerinin belirli bağlamlarda istenmeyen etkiler oluşturmaları ve hayvanların ekolojik özelliklerinin insan yaşamına doğrudan ya da dolaylı olumsuz etkileri olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışma, Kore kültüründe hayvanlarla ilgili atasözlerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl algılandığını anlamak için katkı sunmayı ve kültürel simgelerin toplum algısına etkisine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, gelecekte farklı kültürlerde hayvanlarla ilgili atasözlerinin karşılaştırmalı analizine yönelik çalışmalara zemin hazırlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kore atasözleri, Hayvan atasözleri, 12 hayvanlı takvim.

Abstract

Proverbs are a significant element in understanding the philosophy of a community as they reflect the thoughts and behavioral patterns of its people. In particular, proverbs related to animals reveal the speaker's intentions, thought processes, values, and the lifestyle of the community more clearly. The aim of this study is to analyze Korean proverbs related to animals, especially focusing on the images of the 12 animals depicted in these proverbs, to understand their value in Korean culture. The reason for selecting these 12 animals lies in the significant historical, cultural, and religious role of the 12-animal zodiac in Korea.

In this study, the symbolic meanings of the 12 animals in Korean proverbs were investigated using literature review and content analysis methods. The analysis found that, except for the dragon and horse, most of the animals—despite being deified—are generally represented with negative images in proverbs. It is particularly challenging to find proverbs that associate positive images with animals like the rat, snake, and monkey. Researchers have categorized animals such as the dog, ox, tiger, horse, chicken, pig, rat, and snake as those associated with negative perceptions in Korean proverbs. The reasons for this include the societal perceptions of

* Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, sgturkozu@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2451-3241.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, seungeun0240@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2542-5622.

certain animals' undesirable traits, the unintended consequences of their positive traits in specific contexts, and the ecological characteristics of these animals that negatively impact human life either directly or indirectly.

This study provides valuable insights into how animal-related proverbs are perceived on both individual and societal levels in Korean culture and sheds light on the influence of cultural symbols on societal perceptions. Furthermore, it suggests the groundwork for future comparative analyses of animal-related proverbs across different cultures.

Keywords: Korean proverbs, Animal proverbs, Earthly Branches.

Extended Summary

This study aims to contribute to the understanding of Korean and Turkish cultures through proverbs, specifically for learners of these languages as a second language. By analyzing Korean proverbs featuring the 12 animals, this research explores their symbolic representations and cultural significance. Proverbs are cultural artifacts that offer unique insights into a community's way of thinking, behavioral patterns, and societal values. Animal-related proverbs, in particular, reveal the speaker's intentions, thought processes, and societal norms more explicitly. Previous research indicates that animal proverbs constitute approximately 10.68% of all Korean proverbs, highlighting their important role in understanding Korean culture.

Among these proverbs, the 12 animals associated with the traditional zodiac hold a distinctive status due to their integration into Korean culture over centuries. These animals, initially introduced through the zodiac system, merged with Korean experience and wisdom, becoming symbols that deeply represent Korean thought and tradition. Even today, the 12 animals remain prevalent in various aspects of Korean life, including language, art, and culture. This article draws upon Song Jaeseon's (1997) *Dictionary of Animal Proverbs* to examine proverbs mentioning the 12 animals, focusing on how they are perceived within Korean culture.

The results of the analysis reveal that the mouse, often symbolizing diligence, foresight, and fertility, is portrayed in proverbs as weak, thieving or insignificant, reflecting a predominantly negative perception. Similarly, while cows symbolize fertility, docility, honesty, and kindness, proverbs also attribute them with stubbornness and dullness. Tigers, revered for their power, nobility, and courage, are depicted in proverbs as both strong and terrifying, sometimes embodying cruelty and fear. Rabbits, historically considered moon deities, appear in proverbs as symbols of cunning and intelligence, often used to teach lessons in wisdom. However, they are also associated with weakness and vulnerability, reflecting their biological characteristics.

The dragon, as the only mythical creature among the 12 animals, symbolizes divinity, authority, and aspiration. Due to its sacred nature, it is rarely portrayed negatively in proverbs, instead representing hope and nobility. Snakes, on the other hand, symbolize resurrection, revival, abundance, and fertility, yet are largely associated with fear, cunning, and evil due to their harmful ecological traits. Horses, historically regarded as auspicious animals, symbolize royalty, loyalty, and truth, and their positive contributions to human life result in minimal negative portrayals in proverbs. Sheep with their symbolic associations of beauty, goodness, and peace, are often seen as weak or victimized, despite their positive traits.

The monkey, while symbolizing intelligence and talent, is often used in proverbs to

satirize arrogance or laziness, leading to a largely negative perception. Chickens, representing dawn, fortune, and foresight, are praised for these qualities but are also portrayed as weak and insignificant due to their physical characteristics. Dogs, although symbolic of protection, courage, and loyalty, are predominantly depicted negatively in proverbs, often representing insignificance or ingratitude. Pigs, associated with wealth, fortune, and magical power, are negatively perceived in proverbs due to their ecological traits of greed, laziness, and filth.

This study underscores the cultural significance of the 12 animals in Korean proverbs, highlighting their dual representations as both positive and negative symbols. By examining these proverbs, the research not only enhances our understanding of Korean culture but also provides a foundation for further comparative studies on animal symbolism in proverbs across cultures. These findings offer valuable insights for language learners and researchers interested in exploring the societal values and cultural norms embedded in proverbs.

Giriş

Bir halkın düşünce tarzını ve davranış biçimini en iyi şekilde ortaya koyan atasözleri o halkın felsefesini anlama konusunda önemli unsurlardan biridir. Özellikle hayvanlarla ilgili atasözleri, konuşmacının niyetini, düşüncesini, değer yargıları ve hatta o halkın hayat görüşünü daha açık bir şekilde gösterir. Çünkü hayvanlar, yeryüzündeki tüm varlıklar arasında insanlara en yakın kişilik ve fiziksel özelliklere sahip olduğu için, insan karakterlerini, tutumlarını veya yaşadığı olayları betimlemek ve bu durumlarla bağlantı kurmak için en uygun metaforlar olarak görülmektedir.

Kore’de hayvan motifleri, edebiyat, sanat ve dil gibi farklı alanlara yayılarak Kore kültüründe derin bir yer edinmiştir. Atasözleri, bir kültürün toplumsal dinamiklerini ve bireylerin olaylara bakış açısını anlamak için eşsiz bir kaynak sunar. Bu nedenle, çalışmada atasözleri merkeze alınarak Kore halkının hayvanlara yüklediği anlamlar incelenecektir. Edebî açıdan hayvanlar, insanın duygularını, arzularını ve açgözlülüğünü yansıtan sembolik varlıklar olarak karşımıza çıkmakta ve metaforik unsur olarak da kullanılmaktadır. Özellikle çeşitli dönemlerde ortaya çıkan 12 hayvan anlatıları Kore edebiyatında efsane, peri masalları ve fabllarda bol miktarda ele alınmıştır. Bu anlatılar her yaştan toplumsal eleştiriyi ve insan doğasına dair derin yansımaları içerir. Kore’nin kuruluş efsanesi olan Dangun Efsanesine¹ bakıldığında da bu yansımanın etkilerini görmek mümkündür. Buna göre, bir insan ve bir ayının birleşmesinden Kore ulusunun atası Dangun’un dünyaya gelmesi hadisesi de bu durumla ilişkilendirilebilir.

Hayvanlar ayrıca Kore geleneksel müziği, halk dansları, resim, kaligrafi, seramik ve geleneksel el sanatları da dâhil olmak üzere Kore sanatının tüm alanlarında kullanılmıştır (Lee, 2016: 358). Özellikle Kore toplumunda hayvanlar, eski çağlardan beri insanlarla iç içe yaşayarak uzun süre insanlarla derin ilişkiler kurmuş ve onların düşünce biçimini ifade

¹ Dangun Efsanesi: Gök tanrının oğlu olan Hwanwoong (환웅), insan dünyasını yönetmek için dağlara indi. Bir ayı ve bir kaplan onu ziyaret edip ona insan olmak istediklerini söyledi. Hwanwoong, onlara pelin otu ve sarımsak verip bunları yiyerek 100 gün boyunca bir mağaradan çıkmamalarını söyledi. Kaplan buna dayanamayarak mağaradan çıktı ama ayı dayandı ve bir kadın olup Hwanwoong ile evlendi. İkisinin oğlu, Kore’nin en yüce devleti olan Gojoseon’un (고조선) kurucusu Dangun Wanggum (단군 왕검) oldu (Choi, 2012: 62-65).

etmelerinde çok önemli bir rol oynamışlardır. Bu nedenle Koreliler bir kişinin mizacını, tavrını veya belirli bir durumunu ifade ederken sıklıkla insanları hayvanlara benzetmişlerdir. Çünkü hayvanlar, doğadan ya da nesnelerden farklı olarak daha çeşitli özelliklere sahip varlıklardır.

Geleneksel Kore takviminde tarihler Ay'ın hareketlerine göre belirlenmektedir. Ay takviminde her bir yılı bir hayvan temsil eder. Kore kültüründe hayvanlarla ilgili en öne çıkan kültürel olgulardan biri yıllara göre 'burç' kültürüdür. Koreliler birbirlerinin yaşlarını öğrenmek, karşılıklı bağları ifade etmek ve kendilerini duygusal olarak temsil etmek için "burçları" kullanırlar. Çünkü hayvanın özelliklerine dayanan semboller, insanların kişiliklerini anlamak için bir araç olarak kullanılmaktadır. 'Ddi²' olarak adlandırılan yıllık burç olgusu, eski zamanlardan beri Korelilerin günlük yaşamlarında derinden kök salmıştır (Lee, 2020: 201). Bu olgu, genel Kore sosyal kültürü üzerinde olduğu kadar ifade edilen ulusal duygu üzerinde de doğrudan ve dolaylı bir etkiye sahip olmuştur. Bu bağlamda, 12 hayvanın her birinin temsil ettiği anlamlar sadece bireyler arası ilişkilere değil, aynı zamanda toplumun kolektif hafızasına, ritüellerine ve kültürel kimliğine de ışık tutmaktadır. Bu kültürel olgu "Sibici³"ye dayanmaktadır ve her bir yıl 12'li döngü hâlinde bir hayvanla temsil edilir. Bu hayvanlar fare, inek, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, koyun, maymun, tavuk, köpek ve domuzdur. Tüm bunlara dayanarak 12 hayvanın Kore'de özel bir anlam taşıdığı ve bu hayvanların atasözlerinde nasıl yer aldığını incelemenin Kore felsefesini anlamak açısından daha derinlemesine bir bakış sunacağı görülmektedir.

Bu makalede, Kore atasözlerinde hayvanların, özellikle de geleneksel hayvan takviminde yer alan 12 hayvanın nasıl yer aldığı literatür tarama ve analiz yöntemleri kullanılarak araştırılacaktır. Bu makale, Kore kültüründe hayvanların sembolik anlamlarını ve toplum üzerindeki etkilerini daha derinlemesine analiz etmeyi ve bu bağlamda 12 hayvanın atasözlerindeki yerini araştırarak, Kore halkının düşünce yapısıyla hayat felsefesinin daha iyi anlaşılmasını hedeflemektedir. Ayrıca, bu çalışmanın özgünlüğü, geleneksel hayvan takviminde yer alan 12 hayvanın atasözlerindeki yansımalarını analiz ederek bu alanda daha önce yeterince ele alınmamış bir perspektif sunmasından kaynaklanmaktadır. Bu araştırmanın, sadece Kore felsefesini anlamaya yardımcı olmakla kalmayıp aynı zamanda bu alanda araştırma materyali olarak da alana katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1. Hayvan Atasözlerinin Niteliği ve Önemi

Geçmişte insanlar doğayla daha iç içe yaşamışlar, bu nedenle hayvanlarla derin ilişkiler kurmuşlardır. Hayvanların alışkanlıklarını ve özelliklerini yakından gözlemleyebilmişler ve bundan faydalanarak insanların kişiliklerini, tutumlarını ya da nasıl bir durumda olduklarını tanımlamak için genellikle hayvan benzetmeleri kullanmışlardır. Bu durumun sebebi, hayvanların doğadaki diğer varlıklara ya da nesnelere kıyasla daha çeşitli ve belirgin özellikler sergilemesidir. Dolayısıyla, özellikle hayvanlarla ilgili atasözleri aracılığıyla konuşmacının niyeti kolayca anlaşılabilir. Buna ek olarak atasözlerinin

² Ddi (띠): Yıl burcudur. Örneğin 쥐띠(cüddi) Fare yılı, 호랑이띠(horangiddi) Kaplan yılı demektir.

³ Sibici (십이지): On iki hayvanlı takvim, doğu Asya'nın geleneksel takvim sistemlerinde kullanılan on ikili döngülerin bir parçası olan on iki unsurdur.

konuşmacının düşünceleri ve değer yargılarının yanı sıra insanların hayat görüşlerini görebilmek açısından çok büyük bir önem taşıdığı söylenebilir (Park, 2010: 272).

Kore atasözlerinde hayvanlarla ilgili atasözleri çok yaygındır. Kore ve Çin'den 12 hayvan atasözü üzerinde karşılaştırmalı bir çalışma yürüten araştırmacı Kim Myeonghwa'ya (2011: 7) göre tüm Kore atasözlerinin %10,68'i hayvanlarla ilgilidir. Yakın ülke olan Çin'de ise hayvanlarla ilgili atasözleri tüm atasözlerinin yaklaşık %6,93'ünü oluşturmaktadır. Kore atasözlerinde sıkça geçen hayvanlar şunlardır: 1) köpek, 2) inek, 3) kaplan, 4) at, 5) tavuk, 6) domuz, 7) fare, 8) kedi, 9) ejderha ve 10) eşek. Kedi ve eşek hariç, diğer hayvanların hepsi 12 hayvan takviminde yer almaktadır ve bu da Kore'de 12 hayvanın önemine katkı sağlamaktadır. Sıklık sırasına göre atasözlerinde en çok görülen 12 hayvan şunlardır: 1) köpek, 2) inek, 3) kaplan, 4) at, 5) tavuk, 6) domuz, 7) fare, 8) ejderha, 9) yılan, 10) tavşan, 11) maymun ve 12) koyun (Zhang, 2005: 18).

2. Kore'de 12 Hayvan

12 hayvan takvimi, geleneksel Doğu Asya kültürlerinde kullanılan takvim sistemlerinden biridir. Yıl, ay, zaman ve yönü temsil etmek için 12 hayvanın - fare, inek, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, koyun, maymun, tavuk, köpek ve domuz - kullanıldığı bir sistemdir. Bu takvime göre 12 hayvan 12 yıllık döngünün her bir yılını, yılın her bir ayını ve günün her iki saatlik dönemini sembolize eder. 12 sayısının kullanılması, bir yılın 12 aydan oluşmasından kaynaklanmaktadır (Kim, 1997a: 11). Bu yöntem geleneksel Doğu Asya kültürlerinde zamanı bölmek ve kaydetmek için önemli bir yöntem olarak kullanılmıştır. 12 hayvan takviminin anlamı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 12 hayvan takvimin anlamı

Çince	子	丑	寅	卯	辰	巳	午	未	申	酉	戌	亥
Hayvan	Fare	İnek	Kaplan	Tavşan	Ejderha	Yılan	At	Koyun	Maymun	Tavuk	Köpek	Domuz
Yön	0° (Kuzey)	30°	60°	90° (Doğu)	120°	150°	180° (Güney)	210°	240°	270° (Bati)	300°	330°
Saat	23-01	01-03	03-05	05-07	07-09	09-11	11-13	13-15	15-17	17-19	19-21	21-23
Ay	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
Yin / Yang	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-

Araştırmacılar, Kore 12 hayvanlı takviminin kökeni ve ortaya çıkışı konusunda farklı görüşler ifade etmektedirler. Genel olarak 12 hayvanlı takvimin ilk olarak yaklaşık 3.000 yıl önce, Çin'in Shang Hanedanlığı (MÖ 1600 – MÖ 1046)'nın sonlarında, kaplumbağa kabuklarına ve hayvan kemiklerine kazınan yazıtlar şeklinde ortaya çıktığına inanılmaktadır. Sonrasında, Han Hanedanlığı Döneminde (M.Ö. 202 - M.Ö. 220) yönleri ve zamanı belirlemek için kullanıldığı düşünülmektedir (Kim, 2009: 15). Daha sonra toprağı korumak için on iki hayvana tanrı olarak tapan Totemizm fikri dâhil edilmiştir. Bunun nedeninin köylülerin ezberlemesini kolaylaştırmak olduğu söylenmektedir (Choen, 2003: 37). Bu şekilde tanrılaştırılmış 12 hayvan başlı ve insan gövdeli “12 heykelin” ortaya çıktığı zamanın ise Tang Hanedanlığı (M.S. 618 - 907) Dönemi olduğu kabul edilir (Kim, 1995: 111). General

Kim Yoo-shin'in mezarı, Kore'de 12 hayvan heykelinin görüldüğü temsili bir yerdir. Heykellerin görüntüsü aşağıdaki fotoğrafta görüldüğü gibidir:

Görsel 1: General Kim Yu-shin'in mezarındaki 12 hayvan heykeli, yukarı soldan sağa: Fare, İnek, Kaplan, Tavşan, Ejderha, Yılan, At, Koyun, Maymun, Tavuk, Köpek, Domuz sıralanmaktadır (URL-5).

12 hayvanın nasıl sıralandığına dair de birçok yorum mevcuttur. Halk arasında yaygın bilinen efsaneye göre, göklerin büyük kralı hayvanlara bir mevki vermek istemiş, bu nedenle seçim ölçütlerini belirlemek için bir yarışma düzenlemiş ve yarışmadan kazanan ilk on iki hayvanı seçmiştir (Kim, 2011: 37). Hayvanların sırasıyla alakalı en bilinen bilimsel görüş ise on iki hayvanın parmak sayısının Yin Yang⁴'daki anlamına göre düzenlenmiş olmasıdır (Kim, 1995: 295-296). Bazı araştırmacılar da bu sıralamanın hayvanların en aktif oldukları ya da derin uyudukları zamanlarla yakından ilişkili olduğunu söylemektedir (Choen, 2003: 48).

Kore 12 hayvanlı takvimin kökeni Çin'e dayansa da Kore'ye aktarıldıktan sonra uzun yıllar boyunca Kore halkının deneyimi ve hikmeti ile birleşerek Kore kültürü ve felsefesinin önemli bir unsuru hâline gelmiştir. Tarihsel ve kültürel açıdan bakıldığında da 12 hayvan, Kore sanat eserlerinde, kalıntılarında ve özellikle dönemsel âdetlerinde de sıkça yer almaktadır. Buna ek olarak, 12 hayvanın her bir yılı temsil etmesinden dolayı "bu yıl, OOO hayvan yılıdır" ifadesi her yeni yılda medyada yer almaktadır. İnsanlar ise bu hayvan yılıyla bir kişinin kişiliğini değerlendirir ya da o yıl doğan bir çocuğun geleceğini tahmin eder. Bu şekilde 12 hayvan, Korelilerin günlük hayatında sık sık yer aldığı için Kore geleneklerine derinlemesine işlemiş olduğu söylenebilir.

⁴ Yin ile Yang: Yin ve Yang Kuramı ve İlkeleri (Korecede 음양, Çincece 陰陽) bütün evrenin işleyişini, hareketini açıklar. Çin'de ortaya çıkmış olan kuramın tarihi tarım öncesi Avcı Toplayıcı döneme kadar uzanmaktadır. Çin ve yakın ülkelerde tarih boyunca etkili olduğu sahalarda tıptan, astronomiye, kozmogoniden, tarıma, mühendisliğe kadar birçok alanda kullanılan temel bir ilke olmuştur.

3. Kore Atasözlerinde 12 Hayvanın İmajları

3.1. Fare

12 hayvan takviminde ilk hayvan olan fare 1972, 1984, 1996, 2008, 2020 yıllarını⁵, aylardan kasımı ve gece saat 11.00 ile 01.00 arasını simgelemektedir. Bu saatler bir günün bitip yeni bir günün başladığı saatler olduğundan, “fare” her şeyin başlangıcını ve sonunu ya da başlangıçla sonun ortasını temsil eder (Song, 2011: 29). Fareler zekidir, çalışkandır, yiyecek toplar ve yiyecekleri seçmeden her şeyi yer, bu özelliklerden dolayı Fare Yılı’nda doğanların hayatlarının bolluk bereket içinde geçeceği ve yemek konusunda şanslı oldukları söylenir. Ayrıca farelerin, deprem, volkan ve orman yangını gibi felaketleri önceden hissedebildiği ve bu sayede doğal afetler gerçekleşmeden önce güvenli bir yere kaçtıkları bilinmektedir. (Park, 2010: 274). Dolayısıyla, geçmişte Koreliler bir evde aniden farelerin ortadan kaybolmasını uğursuzluk işareti olarak kabul ederlerdi. Hatta bazı bölgelerde balıkçılar özellikle fareleri teknelerinde besler, onlara tanrı gibi taparlardı. Sonuçta, fareler çalışkanlıkları, öngörüler ve doğurganlıkları gibi özellikleriyle tapınma nesnesi hâline gelmiştir. Aşağıdaki Kore atasözleri farenin bu niteliklerini yansıtmaktadır:

쥐가 배에서 내려오면 폭풍우가 있다 (Song, 1997: 307).

Okunuş: Cüga beesio neryioomyion pokpunğuga idda.

Türkçe çevirisi: Eğer fare gemiden inerse fırtına gelir.

쥐가 집안에 흙을 파서 쌓으면 부자가 된다 (URL-9).

Okunuş: Cüga cibane hılğıl paseo ssaimyeon bucaga dwoinda.

Türkçe çevirisi: Fare evi kazıp toprak yığarsa ev zenginleşir.

쥐띠는 잘 산다 (Song, 1997: 312).

Okunuş: Cüddinin cal sanda.

Türkçe çevirisi: Fare yılında doğanlar iyi yaşar.

Öte yandan fare, 12 hayvan arasında en küçüğü olduğundan zayıf ve önemsiz varlıkları simgelediği de olur.

가진 것이라고는 쥐뿔도 없다 (Song, 1997: 301).

Okunuş: Gajin gıosilagonın cübbuldo ıopda.

Türkçe çevirisi: Elinde avucunda fare boynuzu bile yok.

쥐구멍으로 소 몰겠다 (Song, 1997: 309).

Okunuş: Cügumıonğıro so mogedda.

Türkçe çevirisi: İnekleri fare deliğine güdüyor.

물독에 빠진 쥐다 (Song, 1997: 304).

Okunuş: Muldoge bbacin cüda.

⁵ Bu takvim 12 yıllık döngüler halinde tekrar ettiği için bu çalışmada 1970’li yıllardan itibaren gösterilmiştir. Daha önceki yıllar 12 çıkarılarak tespit edilebilmektedir.

Türkçe çevirisi: Su küpüne düşen bir fare gibi.

쥐가 고양이 만난 격이다 (Song, 1997: 307).

Okunuş: Cüga goyanği mannan gyıogida.

Türkçe çevirisi: Farenin kediyle karşılaşması gibi.

Fareler ayrıca Kore kültüründe yiyecek çalma alışkanlıkları nedeniyle hırsız, yağmacı ya da hain olarak da sembolize edilirler (Kim, 2009: 17).

쥐가 도둑질하듯 한다 (Song, 1997: 307).

Okunuş: Cüga dodukcilhadıt handa.

Türkçe çevirisi: Farenin hırsızlık yapması gibi yapıyor.

쥐새끼같이 염치없는 놈이다 (Song, 1997: 313).

Okunuş: Cüseggigaçi yıomçıiomnın nomida.

Türkçe çevirisi: Fare yavrusu gibi arsız herif.

Tanrı olarak kabul edildikleri için fareleri olumlu bir şekilde tasvir eden bazı atasözleri olsa da olumsuz tasvirler daha çoktur. Araştırmacı Kim Myeongwha (2011: 46), “Farelerin olumsuz imajları olumlu olanlardan daha fazla ağırlık taşıyor” demiştir. Lim Jiryong (2012: 386) ise Song Jaeseon’un (1997) *Hayvan Atasözleri Sözlüğü*’nde geçen hayvanların özelliklerini belirlemek için yaklaşık 6.000 atasözü analiz etmiş ve farenin kişiliğini “arsız” olarak kategorize etmiştir. Kang Seongyeong (2002: 157) da aynı sözlüğü inceleyip fareleri “zayıf” ve “aşağılık” gibi olumsuz imgelerle etiketlemiştir. Fareler, eski zamanlarda kutsal kabul edilirken modern zamanlarda farelerin özellikle kirli yerlerde yaşamaları, hastalık taşımaları ve ekolojik bakımdan insanlara zarar verebildiklerinden insanlar tarafından istenmeyen varlıklar hâline gelmişlerdir.

3.2. İnek

İnek; 1973, 1985, 1997, 2009, 2021 yıllarını, aralık ayını ve gece saat 01.00 ile 03.00 arasını sembolize etmektedir. Kore’de inekler eski çağlardan beri değerli bir mal olarak kabul edilmişlerdir. İyi bir hasat elde etmek için dualar eşliğinde ineklerin tanrılara kurban olarak sunulduğu Jecheon etkinlikleri de yapılmıştır. Çünkü insanlar inekleri bolluk ve zenginliğin sembolü olarak görmüş ve onları tanrılara kurban etmek en büyük saygı olarak kabul edilmiştir (Song, 2006: 27). Samhan Hanedanlığı’nda (M.Ö. 300 – M.S. 300) da inekler kutsal kabul edilip önemli devlet meselelerine karar verilirken toynaklarıyla kehanette bulunulmuştur (Park, 2005: 192). Ayrıca inekler uzun yıllar boyunca tarım hayatında Kore ailesinin bir parçası olarak kabul edilip tarıma çok yardımcı olduklarından geçim için vazgeçilmez olmuşlardır. Aşağıdaki atasözleri ineklere atfedilen yüksek değeri göstermektedir:

소는 농가의 조상이다 (Song, 1997: 100).

Okunuş: Sonın nonğgayı cosanğida.

Türkçe çevirisi: İnekler çiftçi ailelerin atalarıdır.

되는 집에는 소를 낳아도 대우만 낳는다 (Song, 1997: 90).

Okunuş: Dönın cibenin sorıl naado deuman nannında.

Türkçe çevirisi: Başarılı bir evde bir inek doğarsa sadece büyük inek doğar.

빈 외양간에 소 들어간다 (Song, 1997: 93).

Okunuş: Bin veyanğgane so dırioganda.

Türkçe çevirisi: Boş bir ahıra inek girer.

살림이 거덜 나면 봄에 소를 판다 (Song, 1997: 94).

Okunuş: Sallimi gıodıol namyıon bome sorıl panda.

Türkçe çevirisi: Fakir olursa ilkbaharda inek satılır.

İneklerin temel karakteristik özellikleri yavaş hareket etmelerinin yanında gayretli ve azimli olmalarıdır. İnekleri sıkı çalışmanın ve dürüstlüğüün klasik bir sembolü yapan da bu özellikleridir. İnekler görünüm açısından büyük ve görkemlidir. Fakat büyük ve güçlü olmalarına rağmen vahşi değil, aksine yumuşak başlı ve sakinler. Bu nedenle insanlar İnek Yılı'nda doğanların azimli, çalışkan ve başarılı olduklarına inanırlardı (Kim, 2011: 49). İnsanların bu inançlarını açık bir şekilde gösteren atasözleri aşağıdaki gibidir:

소같이 벌어서 쥐같이 먹어라 (Song, 1997: 98).

Okunuş: Sogaçi bıorıosıo çügaçi mıogıora.

Türkçe çevirisi: İnek gibi kazan ve fare gibi ye.

소는 믿어도 사람은 못 믿는다 (Song, 1997: 100).

Okunuş: Sonın mıdıodo saramın mon minnında.

Türkçe çevirisi: Bir ineğe güvenilir ama insana güvenilmez.

느릿느릿 걸어도 황소 걸음이다 (Song, 1997: 131).

Okunuş: Nırıtırit gıorıodo whanğso gıorımıda.

Türkçe çevirisi: Yavaş yürüse de bir ineğin adımlarıdır.

걸음새 뜬 소가 천리를 간다 (Song, 1997: 86).

Okunuş: Gıorımse ddın soga çıonlirıl ganda.

Türkçe çevirisi: Yavaş yürüyen bir inek bin mil yol alır.

소가 말은 못해도 열두 가지 덕이 있다 (Song, 1997: 95).

Okunuş: Soga marun mothedio yıoldu gacı dıogi idda.

Türkçe çevirisi: Bir inek çok sessiz olsa da on iki erdeme sahiptir.

Diğer yandan inekler biraz akılsız ve inatçı bir karaktere de sahiptir, bu yüzden bazı atasözlerinde olumsuz imaj olarak da tanımlanır (Lim, 2012: 386). Dolayısıyla, Kore'de inatçı ve esnek olmayan bir kişi "inek gibi inatçı" olarak nitelendirilir. Bu özelliklerini gösteren atasözleri aşağıdaki gibidir:

소 귀에 경 읽기다 (Song, 1997: 99).

Okunuş: So güe gyıonğ ilggıda.

Türkçe çevirisi: İneğin kulağına Budizm Sutrası okumak.

소 궁둥이에 꼰던지기다 (Song, 1997: 99).

Okunuş: So gunğdunğie ggoldıoncigida.

Türkçe çevirisi: İneğin sağrısına yem (ot) atıyor.

목 마른 소 우물 들여다보듯 한다 (Song, 1997: 91).

Okunuş: Mok marın so umul dıryıodabodıt handa.

Türkçe çevirisi: Susamış bir ineğin kuyuya bakması gibi iş yapıyor.

발갈이 못 하는 소가 멍에 나무란다 (Song, 1997: 92).

Okunuş: Batgari mot hanın sogamıonğe namuranda.

Türkçe çevirisi: Tarlayı süremeyen inek boyunduruğu suçlar.

Böylelikle inekler Kore atasözlerinde kutsal hayvan olarak algılanıp aynı zamanda çalışkanlıklarından dolayı olumlu değerlendirilirler. Bazen inatçı ve akılsız vasıfları yüzünden olumsuz görülseler de olumlu algılar olumsuz olanlardan daha ağır basar, bu nedenle Kore'deki inek algısının genellikle olumlu olduğu düşünülebilir.

3.3. Kaplan

Kaplan; 1974, 1986, 1998, 2010, 2022 yıllarını, ocak ayını ve gece saat 03.00 ile 05.00 arasını sembolize etmektedir. Eski zamanlarda kaplan, Korelilerin taptıkları bir figürdür. Bunun tarihi, Samguk Yusa'da geçen ayı ve kaplanın yer aldığı Dangun Efsanesi ile 5.000 yıl öncesine dayanmaktadır (Lee, 1997: 70). Dangun Efsanesi'nde kaplan, sabırsız olduğu için istediğini elde edememiş olsa da aslında bir tanrı olduğuna dair bir görüş vardır (Shin, 2003: 12). Kaplanlar aynı zamanda vahşi, cesur ve tüm hayvanlar tarafından korkulan hayvanlardır. Bu nedenle kaplan, Kore'de genellikle "hayvanların kralı" lakabını da almıştır. Böylece kaplan, insanlar için bir otorite, heybet ve yiğitlik sembolü hâline gelmiştir. Kaplanın bu vasıfları, insanların kaplanların kötü ruhları uzaklaştırdığına inanmalarına yol açıp kaplanı kutsal olarak algılamalarına katkıda bulunmuştur (Kim, 2011: 54). Kaplanın bu özelliklerini yansıtan atasözleri aşağıdaki gibidir:

범은 산중의 왕이다 (Song, 1997: 197).

Okunuş: Biomin sanjunği wanğida.

Türkçe çevirisi: Kaplan dağların kralıdır.

범은 죽어도 강산을 베고 죽는다 (Song, 1997: 197).

Okunuş: Biomin cugıodo sanğsanıl bego cuknında.

Türkçe çevirisi: Kaplan ölürken bile doğayı ortadan ayırarak ölür.

범이 바람을 얻고, 용이 여의주를 얻는다 (Song, 1997: 201).

Okunuş: Biomi baramıl ıotgo, yonği yıoyııcırıl dıotnında.

Türkçe çevirisi: Kaplan rüzgâr kazanır ve ejderha boncuk kazanır.

범 탄 장수다 (Song, 1997: 203).

Okunuş: Biomin tan canğsuda.

Türkçe çevirisi: Kaplana binmiş bir komutan.

Eski zamanlarda Kore halkı, kaplanlara saygı duyup vahşi doğaları nedeniyle onlardan korkarlardı. Kore’de kaplanlar dağlarda yaşarlardı ve bazen köylere inip çiftlik hayvanlarına ya da insanlara zarar verirdi. Kore Edebiyatını temsil eden *Güneş ve Ay Olan Kardeşler*⁶ adlı eserde, çocuklara eziyet eden bir kaplan, insanlara eziyet eden bir zorbayı sembolize eder. Aşağıdaki atasözleri de kaplanların korkunç bir varlık olarak algılandığını göstermektedir:

범은 세 살 먹은 아이가 봐도 범인 줄 안다 (Song, 1997: 197).

Okunuş: Bıomin sesal mıogın aiga bwado bıomin cul anda.

Türkçe çevirisi: Üç yaşındaki bir çocuk bile bir kaplanın kaplan olduğunu anlar.

범은 꼬리만 봐도 무섭다 (Song, 1997: 196).

Okunuş: Bıomin ggoriman bwado musıopda.

Türkçe çevirisi: Bir kaplanın sadece kuyruğu görünse de korkunçtur.

배고픈 호랑이 원님을 안다더냐 (Song, 1997: 220)?

Okunuş: Begopın horanği wonnimıl andadıonyı?

Türkçe çevirisi: Aç bir kaplan, yargıcı nereden tanısın?

범 무서운 줄 모르는 하룻강아지다 (Song, 1997: 193).

Okunuş: Bıom musıoun cul morının harutganğacida.

Türkçe çevirisi: Kaplanın korkunç olduğunu bilmeyen köpek yavrusu.

Kaplanlar aynı zamanda Kore’nin kuruluş efsanesi Dangun efsanesi, *Güneş ve Ay, Kaplan ve Kuru Cennet Hurması* gibi halk hikâyelerinde⁷ akılsız olarak tasvir edildiğinden yüksek mevkide olup da beceriksiz ve zavallı olanların hicvedilmesinde de kaplanın bu özelliği ile kişi arasında benzetme kurulur:

범이 이가 빠지면 토끼도 깔본다 (Song, 1997: 222).

Okunuş: Bıomi iga bbacimyıon toggido ggalbonda.

Türkçe çevirisi: Kaplanın dişleri döküldüğünde tavşan bile onu küçümser.

종이호랑이다 (Song, 1997: 208).

Okunuş: Conği horanğida.

Türkçe çevirisi: Kâğıt kaplanı.

호랑이도 제 숲만 떠나면 두리번거린다 (Song, 1997: 213).

Okunuş: Horanğido ce supman ddiomanyıon duribıongıorında.

Türkçe çevirisi: Kaplan da kendi ormanından ayrıldığında etrafına bakar.

범도 개한테 물릴 때가 있다 (Song, 1997: 192).

Okunuş: Bıomdo gehante mulil ddega idda.

Türkçe çevirisi: Kaplanlar bile zaman zaman köpekler tarafından ısırılır.

⁶ 해와 달이 된 오누이

⁷ ‘해님달님’: ‘Güneş ve Ay’, ‘호랑이와 꽃감’: ‘Kaplan ve Kuru Cennet Hurması’

Kore ülke olarak, cesaret, yiğitlik ve gücü sembolize eden kaplanlarla uzun zamandır ilişkilendirilmektedir ve Kore Yarımadası kaplan şekline benzerliği nedeniyle “Kapan Ülke” olarak da adlandırılmaktadır. Ayrıca halkın arasında kaplanlar bir tanrı veya kutsal bir varlık olarak kabul edilmiştir. Çünkü kaplanın cesaretinin ve yiğitliğinin insan hayatındaki çeşitli sorunların çözümünde rol oynadığına inanılırdı. Aynı zamanda kaplan, insanlara ve hayvanlara zarar veren, insanlarda korku uyandıran vahşi hayvan olarak da kabul edilmiştir. Özellikle Joseon Hanedanlığı’nın (1392 – 1897) kuruluşundan sonuna kadar tüm dönem boyunca insanlar kaplanlardan muzdarip olduklarından olumsuz bir kaplan imajı ortaya çıkmıştır (Lee, 2014: 153-154). Kaplana ilişkin bu olumlu ve olumsuz algılar atasözlerinde dile getirildikçe kaplan ikiye bölünmüş bir imaja da sahip olmuştur.

3.4. Tavşan

Tavşan; 1975, 1987, 1999, 2011, 2023 yıllarını, şubat ayını ve sabah saat 05.00 ile 07.00 arasını sembolize etmektedir. Kore halkının tavşanlara dair algısında öne çıkan temel husus tavşanların ayda yaşayan gizemli bir varlık olduğuna inanılmasıdır. Eski çağlardan beri tavşanlar, Koreliler tarafından, ayda yaşayan, ideal dünyanın tanrısı olarak ay ile özdeşleştirilen, sonsuz yaşama sahip en iyi uzun ömürlü hayvan olarak sembolize edilmiştir (Kim, 1996: 148). Bunun nedeni, Taoizm’in Kore’ye girmesinden sonra, tavşanların ayda ölümü önleyecek bir ilaç ürettiklerine inanılmasıdır (Kim, 2001: 394-395).

Ayrıca, tavşanın karakteri zeki, kurnaz ve naziktir. Bu nedenle kaplanları ve kaplumbağaları kandıran tavşanlar Kore Edebiyatında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Temsili bir hikâye *Tavşan Hikâyesi*⁸’dir. Bu hikâyede tavşan, Deniz Ejderhası Kralı’nın hastalığını iyileştirmek için onu yakalamaya gelen bir kaplumbağa tarafından kandırılır. Tavşan, Ejderha Sarayı’na gittikten sonra öleceğini anlar ve oradan güvenli bir şekilde kaçmak için bir hile planlar. Bunun gibi tavşanın zeki ve kurnaz karakterini gösteren atasözlerine örnekler aşağıdaki gibidir:

교활한 토끼는 굴이 셋이다 (Song, 1997: 278).

Okunuş: Gyowhalan togginin guri sesida.

Türkçe çevirisi: Kurnaz tavşanın üç ayrı yuvası vardır.

토끼가 용궁을 가도 살길은 있다 (Song, 1997: 280).

Okunuş: Toggiga yonpgunğıl gado salgırın idda.

Türkçe çevirisi: Tavşan için Ejderha Sarayı’na gitse bile hâlâ yaşamanın bir yolu var.

Diğer yandan, dış özelliklerine bakıldığında, tavşanlar küçük ve zayıf yapılarıyla kolay avlanan hayvanlardır. Tavşanlar da bunu bilir ve çevrelerine karşı daima tetiktedirler (Kim, 2009: 33). Bu yüzden geceleri rahat uyuyamazlar ve sık sık uyanırlar. Kore’de uyuyamayan kişiler için “tavşan gibi uyuyor” ifadesi kullanılır. Bunun yanında tavşanın hassas görünümü de çekingen ya da zayıf insanlar için de uygun bir metafor olarak kabul edilmiştir. Aşağıdaki atasözlerinde tavşanın bu vasfını ortaya koyan örnekler görmek mümkündür:

⁸ 토끼전

놀란 토끼 뛰듯 한다 (Song, 1997: 278).

Okunuş: Nollan toggi dduidit handa.

Türkçe çevirisi: Şaşırmış bir tavşanın zıplaması gibi yapıyor.

토끼가 제 방귀에 놀란다 (Song, 1997: 280).

Okunuş: Toggi ce bangguie nollanda.

Türkçe çevirisi: Tavşan kendi osuruğuna şaşıyor.

놀란 토끼 벼랑바위 쳐다보듯 하다 (Song, 1997: 278).

Okunuş: Nollan toggi byıorangbawui çyiodabodit handa.

Türkçe çevirisi: Şaşırmış bir tavşanın uçurumdaki kayaya bakması gibi.

가는 토끼 잡으려다 잡은 토끼 놓친다 (Song, 1997: 278).

Okunuş: Ganın toggi cabıryıda cabın toggi noçında.

Türkçe çevirisi: Koşan bir tavşanı yakalamaya çalışırken yakaladığı tavşanı kaybeder.

그물을 벗어난 토끼 도망치듯 한다 (Song, 1997: 278).

Okunuş: Gımurul bıosıonan toggi domangçidit handa.

Türkçe çevirisi: Ağdan kaçan tavşan gibi kaçmak.

Kore’de tavşan ay tanrısı olarak kabul edilip mit ve efsanelerde gizemli bir varlık olarak tasvir edilir. Hâlbuki tavşanın tanrılaştırılmış görüntüsü atasözlerinde gösterilmemektedir. Tavşanlar ayrıca kurnaz ve akıllı hayvanlardan olan tavşanlar bilgelik dersleri veren atasözlerinde sıklıkla karşımıza çıkarlar. Bunun yanı sıra tavşan, biyolojik olarak güçlü bir hayvana kıyasla zayıf bir hayvan olarak görüldüğünden (Han, 2017: 37) atasözlerinde tavşanın zayıf ve hassas olduğu imajı da sıklıkla gösterilmektedir. Özetle, tavşan da kaplan gibi olumlu ya da olumsuz vasıflarla birlikte önyargısız, ikiyüzlü halleri aynı anda gösteren bir hayvan olarak düşünülebilir.

3.5. Ejderha

Ejderha; 1976, 1988, 2000, 2012 ve 2024 yıllarını, mart ayını ve sabah saat 07.00 ile 09.00 arasını sembolize etmektedir. Ejderhanın 12 hayvan arasında yer almasının hem Doğu hem de Batı’da sembolik ve önemli bir figür olması ve diğer 11 gerçek hayvanı daha gizemli varlıklar olarak vurgulama amacı taşıdığı söylenmektedir (Kim, 2001: 302). 12 hayvan arasında ejderha, gerçekte var olmayan bir mitolojik ve efsanevi hayvan olarak özel bir konuma sahiptir. Gerçekte var olan bir hayvan olmasa da ejderha, diğer hayvanların sahip olduğu tüm güçlere ve silahlara sahiptir, dolayısıyla 12 hayvanın bir birleşimi gibidir⁹ ve diğer hayvanlar üzerinde en yüksek otoriteye sahip olduğu kabul edilir. Antik çağda insanlar, suda yaşadığı ve bazen yağmurla rüzgârı kontrol etmek amacıyla göğe uçtuğu için ejderhayı su tanrısı olarak görürlerdi (Song, 2011: 32). Bu nedenle ejderhalar genellikle doğuştan asil, olağanüstü yeteneklere sahip, sıra dışı insanlarla ilişkilendirilmiştir. Özellikle rüyada bir ejderha görmenin, büyük bir kişinin doğuşuna işaret ettiği düşünülmüştür (Choen, 2001: 280).

⁹ Ejderhanın başının yılanı, boynuzlarının geyiğe, gözlerinin hayalete, kulaklarının ineğe, boynunun yılanı, karnının büyük deniztarağına, pullarının sazan balığına, pençelerinin sazana, tabanları ise kaplana benzediği söylenmektedir (URL-6).

Bu nedenle insanlar ejderha ile ilgili rüyaları son derece özel ve anlamlı olarak değerlendirmiş ve bu algı modern çağa kadar korunmuştur. Aşağıdaki atasözleri, ejderhaların değerli varlıklar olarak kabul edildiğini açıkça ortaya koymaktadır:

물이 괴여 큰 못이 되면 용이 난다 (Song, 1997: 542).

Okunuş: Muri goiyio kın mosi doimyon yongı nanda.

Türkçe çevirisi: Su birikip büyük bir göl oluşturduğunda ejderha ortaya çıkar.

개천에서 용 난다 (Song, 1997: 540)

Okunuş: Geçionesio yongı nanda.

Türkçe çevirisi: Dereden bir ejderha çıkması.

용 될 고기는 새끼 적부터 안다 (Song, 1997: 544).

Okunuş: Yongı doil goginin seggi ciockbutio anda.

Türkçe çevirisi: Ejderha olacak olanlar yavruyken belli olur.

용이 용 새끼를 낳는다 (Song, 1997: 547).

Okunuş: Yongı yongı seggilil nannında.

Türkçe çevirisi: Ejderhalar, ejderha yavrusu doğurur.

용이 날고 봉이 춤춘다 (Song, 1997: 546).

Okunuş: Yongı nalgo bongi çumçunda.

Türkçe çevirisi: Ejderha uçar ve anka kuşu dans eder.

Kore’de “çoprabalığı ejderha olmuş (미꾸라지가 용 됐네)” diye bir ifade vardır. Bu görünüş, statü veya ekonomik açıdan önceki durumuna göre çok büyümüş bir kişiyi niteleyen bir ifadedir. Bu ifade Korelilerin günlük konuşmalarında sıklıkla kullanılan bu ifade, onların ejderhalara yüksek değer verdiğini göstermektedir. Efsanelerde ejderhaların doğaüstü güçlerini gösteren veya yüksek statüdeki krallarla akraba olduklarına dair birçok hikâye vardır. Kraliyet dönemlerinde ejderha, kralı simgeleyen bir hayvandı, öyle ki kralın kıyafetlerine “Yongpo (용포-Ejderha Kaftan)”, yüzüne “Yongan (용안-Ejderha Yüz)”, statüsüne ise “Yongwi (용위-Ejderha Taht)” denilirdi (Choen, 2003: 243).

12 hayvan üzerinde Kore ve Çin'deki hayvan atasözlerini karşılaştıran araştırmacı Kim Miae (2009: 39) ve Kim Myeongwha (2011: 67) dâhil olmak üzere birçok araştırmacı, 12 hayvan arasında olumsuz imaja sahip bir atasözü bulunmayan tek hayvanın ejderha olduğu sonucuna varmıştır. Çünkü ejderha hayali bir hayvandır ve insanların umutlarını ve özlemlerini temsil eder (Kim, 2009: 39). Yani Kore atasözlerinde ejderhaların genel olarak olumlu bir imge olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

3.6. Yılan

12 hayvan takviminde yılanlar; 1977, 1989, 2001, 2013, 2025 yıllarını, nisan ayını ve sabah saat 09.00 ile 11.00 arasını simgelemektedir. Kış uykusuna yatan ve biyolojik olarak deri değiştirme özelliğine sahip olan yılanlar, bu özellikleri nedeniyle yeniden doğuşu ve yenilenmeyi temsil eder. Kışın görünmez olan ve baharda yeniden ortaya çıkan yılanlar, aynı

zamanda çok sayıda yumurta bırakmalarıyla bolluk ve bereketin simgesi olarak kabul edilir (Song, 2011: 34). Bunun yanı sıra eski Koreliler yılanları evlerini koruyan koruyucu tanrı olarak düşünürlerdi. Dolayısıyla Kore’de, bir yılanla kötü bir şey yapanların başının yakın zamanda belaya gireceğine inanılırdı. Bu nedenle insanlar bir yılanla karşılaşsalar bile çoğu zaman ona zarar vermeden dönüp uzaklaşırlardı (URL-7).

Yılanın bu özelliği onun 12 hayvandan biri olarak görülmesini sağlamıştır. Ancak olumlu bir şekilde tasvir edilen atasözüne rastlamak zordur. Çünkü yılanlar, zehirleriyle insanlara zarar verdikleri için biyolojik olarak tehlikeli hayvanlar olarak değerlendirilir ve bu özellik, yılanlara dair olumsuz bir imaj oluşmasına neden olur. Kore Edebiyatında ise yılanlar genellikle kendi çıkarları uğruna insanlara zarar veren kurnaz ve kötü karakterler olarak tasvir edilmektedir. Bunları gösteren atasözleri aşağıdaki gibidir:

밤에 피리나 휘파람을 불면 뱀이 나온다 (Song, 1997: 556).

Okunuş: Bame pirina whiparamıl bulmyion bemi naonda.

Türkçe çevirisi: Geceleri kaval üflersen ya da ısıklık çalarsan bir yılan çıkar.

뱀의 마음에 부처의 말이다 (Song, 1997: 557).

Okunuş: Bemii maime buçioi malida.

Türkçe çevirisi: Yılanın kalbine Buda’nın sözleri.

실뱀 한 마리가 온 바다를 흐리게 한다 (Song, 1997: 558).

Okunuş: Şilbem han mariga on badarıl hırige handa.

Türkçe çevirisi: Tek bir yılan tüm okyanusu bulandırır.

욕심이 구렁이다 (Song, 1997: 553).

Okunuş: Yokşimi gurionğida.

Türkçe çevirisi: Boa gibi açgözlü.

뱀은 용이 돼도 본바탕은 변하지 않는다 (Song, 1997: 557).

Okunuş: Bem yonği döodo bonbatanğın byionhaci annında.

Türkçe çevirisi: Yılan ejderhaya dönüşse de aslı değişmez.

Yukarıdaki atasözlerinden, yılanın 12 hayvandan biri olmasına rağmen korkunç, moral bozucu, kötü bir huya sahip bir varlık olarak oldukça olumsuz bir imaj şeklinde algılandığı görülmektedir. Kore’nin hayvanlarla ilgili atasözleri arasında yılanlar, en dikkat çekici olumsuz değerlere sahip hayvanlardan biri olarak görülmektedir (Lim, 2012: 388).

3.7. At

At; 1978, 1990, 2002, 2014, 2026, yıllarını, mayıs ayını ve sabah saat 11.00 ile öğlen 13.00 arasını sembolize etmektedir. Eski Kore kaynaklarından biri Samguk Sagi (삼국사기) ve Samguk Yusa’ya (삼국유사) göre, atlar kutsal hayvanlardır ve yüce kralların gelişini sembolize ederlerdi. Atlar, Kore’nin kuruluş efsanelerinde de örneğin Goguryeo’da Jumong (주몽) ve Şilla’da Park Hyukguse (박혁거세) gibi ülkenin çok büyük ve önemli atalarının doğum mitlerinde de yer alırlar (Choen, 2001: 16). Kore halkı ayrıca atları ölüleri koruyan

kutsal varlıklar olarak düşünmüşlerdir. Şamanizm’de ise atlar savaş tanrısı olarak kabul edildiğinden ordunun talihi için adak sunma ayinleri yapıldığına dair kayıtlar bulunmaktadır (Battulga, 2013: 40). Bu da atların Koreliler tarafından uğurlu hayvanlar olarak tanındığını göstermektedir. Özellikle atlar, eski çağlardan beri çiftçilik ve ulaşım amacıyla kullanıldıkları için gerçek hayatta çok değerli kabul edilmişlerdir. Ayrıca güçlü, vefalı ve sadık olmaları nedeniyle uzun süre insanlarla iç içe yaşamışlardır. Birçok atasözü bu ilişkiye dayanarak ortaya çıkmıştır:

상전이 말은 믿고 살아도 좋은 믿고 못산다 (Song, 1997: 153).

Okunuş: Saŋcïoni marın mitgo sarado jonğin mitgo motsanda.

Türkçe çevirisi: Bir efendi ata güvenerek yaşayabilir ama köleye güvenerek yaşayamaz.

좋은 말은 한번 채찍질하면 그만이다 (Song, 1997: 156).

Okunuş: Coın marın hanbïon çeccikcilhamyïon gımanida.

Türkçe çevirisi: İyi bir atı bir kez kamçılarlamak yeterlidir.

둔한 말이 열 수레를 끈다 (Song, 1997: 138).

Okunuş: Dunhan mali yïol surelïl ggında.

Türkçe çevirisi: Hantal bir at on kağını çeker.

말 가는 데 소도 간다 (Song, 1997: 138).

Okunuş: Mal ganınde sodo ganda.

Türkçe çevirisi: Atın gittiği yere inek de gider.

Özellikle atlar, çevik ve yetenekli olduklarından savaşlarda vazgeçilmez olmuşlardır. Savaşta atlar korkmaz, kaçmazlar, bunun yerine cesurca ön saflara hücum ederlerdi. Atların bu özellikleri nedeniyle, insanların üstün yeteneği ve ruhuyla sıklıkla ilişkilendirilmişlerdir (Kim, 2009: 44).

말 타고 천하를 얻는다 (Song, 1997: 148).

Okunuş: Mal tago çïonharıl ionnında.

Türkçe çevirisi: Ata binip bütün dünyayı fetheder.

말을 타고 먼 길을 가봐야 말 힘을 안다 (Song, 1997: 146).

Okunuş: Marıl tago mïon girıl gabwaya mal himıl anda.

Türkçe çevirisi: Bir atın gücünü anlamak için uzun bir yol gitmek gerekir.

Bazı atasözlerinde yaşlanan ya da yeteneklerini kaybeden atların, benzer durumdaki insanlardan bahsederken olumsuz anlamda kullanıldığı da görülmektedir.

네 발 가진 말도 넘어질 때가 있다 (Song, 1997: 137).

Okunuş: Ne bal gacin maldo nïomïocil ddega idda.

Türkçe çevirisi: Dört ayaklı atlar bile bazen düşer.

눈먼 말 워낭 소리 듣고 따라간다 (Song, 1997: 137).

Okunuş: Nunmion mal wonanğ sori dıdgo ddaraganda.

Türkçe çevirisi: Kör at ineklerin sesini takip eder.

Yukarıdaki örneklerden de anlaşıldığı üzere atlar, kutsal hayvanlar olarak görülse de atasözlerinde bazen olumsuz bir şekilde tasvir edilmişlerdir. Ancak, bu durum oldukça nadirdir ve at, ejderhadan sonra atasözlerinde en olumlu değerlendirilen hayvanlardan biri olarak kabul edilmektedir.

3.8. Koyun

Koyun; 1979, 1991, 2003, 2015, 2027 yıllarını, haziran ayını ve öğlen saat 13.00 ile 15.00 arasını sembolize eder. Koyun için kullanılan Çince karakter ‘羊’, koyun görünümünü temsil eden bir hiyerogliften alınmıştır. Koyun, akla güzel, uğurlu, nazik ve erdemli olma imajını getiren bir hayvandır (Choen, 2003: 315). Ayrıca, Korece’de koyun kelimesi olan “yang (양)”ın telaffuzu güneş manasına gelen Çince “yang (陽)” ile eş sesli olduğundan koyun da ışığı simgelemektedir. Yine Kore’de rüyada koyun görülmesi, başarı, beklenmeyen kazanç, iyi şans vb. anlamlarına gelir ve iyi bir rüya olarak kabul edilir. Bu inancının başlangıcı şöyledir: Goryeo Hanedanlığı’nın sonlarında Yi Seong-gye (이성계) rüyasında bir koyun görmüş, o dönemde bu rüya, Yi Seong-gye’nin kaderinde kral olacağına dair bir rüya olarak yorumlanmıştır. Buna göre Yi Seong-gye, Joseon Hanedanlığı’nı kurup Kral Taejo (태조) olmuştur. O zamandan beri rüyada koyun görmek olumlu yorumlanmaya başlamıştır (Kim, 2011: 77).

Hâlbuki koyunların bu kutsal nitelikleri Kore atasözlerinde pek dile getirilmemektedir. Kore hayvan atasözlerinde koyun imgeleri çoğunlukla koyunun karakteriyle ilgili olarak karşımıza çıkar. Koyun karakterinin çok nazik, kibar, basit bir yapı ve mizaca sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle kibar ve iyi kalpli insanlar koyunlara benzetilir. Bununla birlikte koyunlar, düzen gerektiren bir grupta yaşamayı da iyi bildiği için huzur ve barışı da sembolize ederler. Bununla ilgili atasözleri aşağıdadır:

양의 털을 쓴 이리다 (Song, 1997: 235).

Okunuş: Yangıy tıorıl ssın irida.

Türkçe çevirisi: Koyun maskesini takmış bir kurttur.

속은 양이고, 겉은 호랑이다 (Song, 1997: 234).

Okunuş: Sogın yangigo, gıotın horanğida.

Türkçe çevirisi: İçi koyun, dışı kaplandır.

승냥이가 양이 될 수 없다 (URL-10).

Okunuş: Sıngnyanğiga yangi döl su ıopda.

Türkçe çevirisi: Yaban köpeği koyun olamaz.

승냥이는 꿈속에서도 양 무리만 생각한다 (Song, 1997: 261).

Okunuş: Sıngnyanğının ggumsogesıodo yangı murıman senğgakhanda.

Türkçe çevirisi: Yaban köpeği rüyasında da koyun sürüsünü düşünür.

Ancak koyunlar iyi bir yapıya sahip oldukları ve saldırgan olmadıkları için genellikle vahşi hayvanlar tarafından yenirler. Bu, Kore atasözleri de dâhil olmak üzere genel dilde koyunların kurban ya da mağdur olarak görülmesine sebep olmuştur (Kim, 2009: 50). Koreliler “kurbanlık kuzu” ifadesini sıklıkla “günah keçisi” anlamında kullanırlar.

도살장에 끌려가는 양의 신세다 (Song, 1997: 234).

Okunuş: Dosalcange ggilyioganın yangıy şinseda.

Türkçe çevirisi: Mezbahaya götürülen koyun durumuna düştü.

죽으러 가는 양의 걸음이다 (Song, 1997: 235).

Okunuş: Cugırio ganın yangıy gıorımida.

Türkçe çevirisi: Ölüme giden bir koyunun adımları.

이리 앞의 양이다 (Song, 1997: 235).

Okunuş: İri apıy yangıda.

Türkçe çevirisi: Kurtların önünde olan koyun misali

Koreliler, Koyun yılında doğan kişilerin uysal, kanun ve görgü kurallarına eksiksiz uyduklarına inanırlar. Bunun yanı sıra Kore’de koyunlar barışın sembolü olarak kabul edilip halk masallarında, rüyalarda ve atasözlerinde her zaman uysal ve uğurlu hayvanlar olarak tasvir edilirler. Ancak koyunlar çok çekingendir ve kolayca irkilirler. Bu nedenle insanlar genellikle Koyun yılında doğanları kolayca şaşırın, pervasız bir kişiliğe sahip olarak nitelerler. Kore’de koyun yetiştirme geleneği pek bulunmadığından, eski halk inanışlarında, koyunların keçilerle benzer olduğu düşünülürdü ve keçilerin inatçı doğası bazen koyun yılında doğanlara da atfedilirdi.

3.9. Maymun

Maymun; 1980, 1992, 2004, 2016 ve 2028 yıllarını, temmuz ayını ve saat 15.00 ile 17.00 arasını simgeler. Maymunlar insanlara en çok benzeyen hayvanlar olup hakkında en çok araştırma yapılan hayvanlardan olduğundan özel bir konuma sahiplerdir. Bu nedenle maymun hem bilge hem de istediğini kolayca başarabilen bir hayvan olarak görülür. Bununla birlikte Doğu Asya’da maymunların kötü ruhları kovduğuna inanılır (Choen, 2001: 196). Maymunların ne kadar yetenekli olduğunu anlatan atasözlerine örnekler aşağıdaki gibidir:

원숭이띠는 재주가 있다 (Song, 1997: 242).

Okunuş: Wonsunğiddinin cecuga idda.

Türkçe çevirisi: Maymun yılında doğanlar yeteneklidir.

원숭이는 가르치지 않아도 나무에 잘 오른다 (Song, 1997: 242).

Okunuş: Wonsunğının gariçici anado namue cal orında.

Türkçe çevirisi: Maymunlar, öğretilmeden ağaca tırmanma konusunda iyidirler.

Maymunlarla ilgili atasözleri yetenek ve zekâyı işaret eden olumlu çağrışımlara sahip olsa da olumsuzluk içeren atasözleri daha fazladır. Çünkü maymunlar her ne kadar akıllı

olsalar da kurnaz ve pervasızdırlar (Kim, 2011: 80-81). Bunun yanı sıra maymun, yalnızca kendi yeteneklerine güvenip hiçbir çaba göstermeyen insanları eleştirmek veya uyarmak amacıyla sıklıkla kullanılan bir semboldü:

방정맞기는 원숭이다 (Song, 1997: 241).

Okunuş: Banğcɔŋmatgginın wonsunğida.

Türkçe çevirisi: Onun uçarılığı maymun gibidir.

원숭이도 나무에서 떨어질 때가 있다 (Song, 1997: 242).

Okunuş: Wonsunğido namuesio ddɔriocil ddera idda.

Türkçe çevirisi: Maymunlar bile bazen ağaçtan düşer.

원숭이 밥 짓듯 한다 (Song, 1997: 242).

Okunuş: Wonsunği bap citdit handa.

Türkçe çevirisi: Maymunun yemek pişirmesi gibi iş yapıyor.

원숭이 이 잡아먹듯 (Song, 1997: 242)

Okunuş: Wonsunği i cabamıokdt.

Türkçe çevirisi: Maymunun bit ayıklayıp yemesi gibi.

Kısacası, maymun 12 hayvandan biri olarak zekâ ve yeteneğin sembolü kabul edilir. Ancak halk arasında genellikle açgözlü ve şanssız bir hayvan olarak algılanır. Aynı zamanda hataları, kibri, aceleciliği, taklitçiliği veya yaramazlığı da simgeler. Dolayısıyla Kore atasözlerinde maymuna olumsuz bir imaj yüklenilmiştir.

3.10. Tavuk¹⁰

Tavuk ya da horoz; 1981, 1993, 2005, 2017 ve 2029 yıllarını, ağustos ayını ve saat 17.00 ile 19.00 arasını sembolize etmektedir. Horozların, güneş tanrısını uyandırdığı, şafağı haber verdiği ve hayaletleri kovduğu söylendiğinden horoz şafak tanrısı olarak bilinir. Ayrıca horozların başlarında ibik, ayaklarında mahmuz bulunur, düşmanlarına karşı cesurca savaşır, yiyecek gördüklerinde birbirlerine haber verirler, geceyi korurlar, dolayısıyla Konfüçyanizm’de “beş erdemli” hayvan olarak tanımlanıp örnek alınmaları tavsiye edilir (Tetsuji, 2008: 227). Samguk Yusa’ya göre tavuk, Al-yeong ya da Kim Al-ji¹¹ gibi bir ülkenin kralı veya kraliçesi ortaya çıktığında, uğurlu işaretler gösterdiği için uğurlu bir alamet olarak kabul edilir. Aynı şekilde şaman mitlerinde ve kuruluş mitlerinde de horoz, ötüşüyle dünyanın yaratıldığı veya bir kralın doğuşunun gerçekleştiği anı bildiren kutsal bir rol oynar (URL-2).¹²

¹⁰ Korecede ‘닭’ kelimesi genel olarak tavuk için kullanılır ancak dişi ya da erkek olduğunu belirtirken bu kelimenin önüne dişi anlamına gelen 암탉(amtak) ya da erkek anlamına gelen 수탉(sutak) şeklinde Hanca ideogramlar getirilir. Bu sebeple bu çalışmada tavuk ve horoz kelimeleri birlikte kullanılmıştır.

¹¹ 알영: Al-yeong, 김알지: Kim Al-ji

¹² 29 Aralık 2004’te Kore Ulusal Halk Müzesi’nde düzenlenen ‘Yeni Günü Aydınlatan Tavuk’ sergisinin içeriğinin bir kısmı bu şekildedir: “Tavuklar karanlıkta beliren ışığı ilk önce tanıyan ve onu güçlü bir çılgınlıkla karşılayan hayvandır. Şilla’lı Kim Al-ji’nin doğum öyküsündeki tavuk, insanlara uğur getiren ruhsal bir varlık ve gökleri birbirine bağlayan bir aracıdır. Dongguk Seşigi (동국 세시기) eserin “İlk ayının ilk günü” makalesinde

Buna göre insanlar, tavuk ve horozların ilahi olayları veya felaketleri önceden tahmin edip bildirdiklerine inandıklarından öngörü gücüne sahip olduklarını da düşünmüşlerdir. Ayrıca horozun ötüşünün kötü ruhları uzaklaştırmada ve kutsal mekânları korumada da rol oynadığı düşünülmüştür (Choen, 2001: 214).

닭이 우니 새해에 복이 온다 (Song, 1997: 371).

Okunuş: Dalgi uni sehee bogi onda.

Türkçe çevirisi: Horoz ötüşü yeni yılda iyi şanslar getirir.

정월 보름날 새벽에 우는 닭이 많으면 풍년 든다 (Song, 1997: 377).

Okunuş: Cıonğwol borımnal sebyıoge unın dalgi manımyıon punğnyıon dında.

Türkçe çevirisi: Yeni yılın ilk dolunayında şafak vakti çok sayıda horoz ötüyorsa hasat iyi olur.

닭이 한밤중에 올면 병란이 난다 (Song, 1997: 372).

Okunuş: Dalgi hanbamcunğe ulmyıon byıonğnnani nanda.

Türkçe çevirisi: Gece yarısı horoz öterse savaş meydana gelir.

Bu yönüyle tavuk ve horozlar uğurlu varlıklar olarak kabul edilirken, küçük boyutları nedeniyle sıklıkla büyük hayvanlarla karşılaştırılmış, zayıf bir imaja da sahip olmuşlardır. Bu nedenle tavuklarla ilgili atasözlerinde tavuklar zayıf ve önemsiz kişileri nitelendirmek için de kullanılmıştır:

닭이 봉이 될까 (Song, 1997: 371)?

Okunuş: Dalgi bonği dölgga?

Türkçe çevirisi: Tavuk, Anka kuşu olur mu ki?

여러 마리 닭이 한 마리 학만 못하다 (Song, 1997: 376).

Okunuş: Yıorıo mari dalgi han mari hakman mothada.

Türkçe çevirisi: Fazla sayıda tavuk bir turna kadar iyi değildir.

암닭이 올면 집안이 평안하지 못하다 (Song, 1997: 388).

Okunuş: Amtalgi ulmyıon cibani pyıonğanhaci mothada.

Türkçe çevirisi: Tavuk öttüğünde evde huzur olmaz.

닭은 닭장에서 활개 친다 (Song, 1997: 369).

Okunuş: Dalgın dalkjanğesıo hvalge çında.

Türkçe çevirisi: Tavuklar sadece kümes içinde aktiftir.

소꼬리보다 닭 대가리가 낫다 (Song, 1997: 375).

Okunuş: Soggorigaboda dalg degariga natda.

Türkçe çevirisi: İnek kuyruğu olmaktansa tavuğun başı olmak daha iyi.

“Tavuk kafası” ifadesi Kore’de akıllı olmayan veya hafızası zayıf olan bir kişiyi ifade

şöyle yazmaktadır: “(Yılbaşında) bir hayalet köye gelir, çocukların ayakkabılarını dener ve eğer uyarsa onu giyip kaçarlar ama horoz ötüp de güneş doğduğunda kaçarlar.” (URL-8)

edip onunla dalga geçmek için sıklıkla kullanılır. Tavuğun kafasının diğer hayvanlara göre çok küçük olması nedeniyle bu ifadenin ortaya çıktığına inanılmaktadır. Sonuç olarak tavuk, biyolojik özellikleri nedeniyle Kore halk arasında güçsüz bir varlık olarak algılanır fakat eski zamanlarda tanrı olarak görüldüğünden, Kore atasözlerinde tavuk hem olumlu hem de olumsuz imaja sahip olmuştur.

3.11. Köpek

Köpek; 1982, 1994, 2006, 2018, 2030 yıllarını, eylül ayını ve akşam saat 15.00 ile 17.00 arasını sembolize eder. Köpek, günün bu saatinde kötü enerjiye karşı koruyan hayvan tanrısı olarak görülmüştür (Song, 2006: 37). Hassas işitme ve koku alma duyuları sayesinde kötü ruhları kovduğuna inanılan köpekler (Han, 2012: 18). Eski çağlardan beri insanlar tarafından beslenen, tüm hayvanlar arasında insana en yakın olan hayvandır. Köpekler uysal ve akıllıdır, sahibine sadık, yabancılarla karşı temkinlidirler. Kendi alanına giren yabancılarla cesurca saldırır, ancak aynı zamanda sahiplerine de bir sadakat gösterirler (Kim, 2009: 58). Pek çok haberde, köpeklerin sahiplerini kurtardığına veya sahipleri öldükten sonra bile evlerini koruduğuna dair hikâyeler sıklıkla duyulmaktadır. Başka bir deyişle, insanlar için köpekler arkadaş ve aile üyesidir ve insanları koruyan, onlara sadık, erdemli hayvanlar olarak kabul edilmişlerdir. Bununla ilgili atasözleri aşağıdaki gibidir:

개는 밀어도 상전 양반은 못 믿는다 (Song, 1997: 10).

Okunuş: Genın midıodo sanğcıon yangbanın mon minnında.

Türkçe çevirisi: Köpeğe güvenilir ama soyluya güvenilmez.

개도 사흘을 기르면 삼년 간 은혜를 잊지 않는다 (Song, 1997: 14).

Okunuş: Gedo sahirıl girımyıon samnyıon gan inherıl icci annında.

Türkçe çevirisi: Bir köpeği üç gün beslerseniz, o lütfü üç yıl boyunca unutmaz.

Ayrıca köpek sürekli hareket hâlinde olma alışkanlığıyla çalışkan bir hayvan olarak görülür.

개도 부지런해야 더운 똥을 얻어먹는다 (Song, 1997: 13).

Okunuş: Gedo bucırionheya dıoun ddonğıl ıodıomıoknında.

Türkçe çevirisi: Köpekler bile çalışkan olmalı ki sıcak dışkı yesin.

다니는 개는 배 채우고 누운 개는 배 차인다 (Song, 1997: 30).

Okunuş: Danının genın be çeugo nuun genın be çainda.

Türkçe çevirisi: Dolaşan köpeğin karnı tok olur, yatan köpeğin ise karnına tepilir.

앞서 가는 개가 토끼도 잡는다 (Song, 1997: 45).

Okunuş: Apsıo ganın gega toggıdo capnında.

Türkçe çevirisi: Öne çıkan köpek tavşan bile yakalar.

Kore halk masallarında ve efsanelerinde yer alan köpekler aynı zamanda akıllı ve çalışkan olarak tasvir edilir. Ancak atasözlerinde köpekler olumlu yönden çok olumsuz yönleri temsil eder. Modern Kore’de hanelerin %25.4’ünün köpek beslediği görülmekte bu da dört haneden birinin evcil köpeği olduğu anlamına gelmektedir (URL-3). Ayrıca Kore toplumunda tek kişilik hane sayısı artıp evlilik ve doğum oranları azaldıkça insanlar köpeklerini gerçek anlamda aileleri gibi görmeye başlamıştır. Geçmişte bahçelerinde köpek

besleyen pek çok hane olduğu hâlde günümüzdeki kadar değerli sayılmamışlardır. Köpekler, sahiplerini veya evini koruyan hayvanlardan başka bir şey değildi. Ayrıca köpek pisliği yeme veya toprak çukurlarda oynama alışkanlığının da olumsuz atasözlerinin oluşumunda doğrudan etkili olduğu söylenebilir (Kim, 1997b: 26). Bu nedenle köpekler insanlar tarafından sıklıkla kötü muameleye maruz kalıp hor görülmüşlerdir. Hatta terk edilmişlerdir. Bu noktayı açıkça gösteren atasözleri aşağıdaki gibidir:

개소리만 한다 (Song, 1997: 20).

Okunuş: Gesoriman handa.

Türkçe çevirisi: Köpek gibi saçma şeyler söylüyor.

개꼬리 삼 년 두어도 황모가 안 된다 (Song, 1997: 8).

Okunuş: Geggori samnyion duodo hvanğmoga an dönda.

Türkçe çevirisi: Bir köpeğin kuyruğunu üç yıl saklasan da (çok değerli ve pahalı olan) gelincik kuyruğu kadar iyi olamaz.

개는 똥 먹는 버릇을 고치지 못한다 (Song, 1997: 10).

Okunuş: Genin ddong mıognın bıorisıl goçici mothanda.

Türkçe çevirisi: Köpek dışkı yeme alışkanlığından vazgeçemez.

상갓집 개만도 못하다 (Song, 1997: 42).

Okunuş: Sanğgatcip gemando mothada.

Türkçe çevirisi: Cenaze evinin köpeği kadar bile iyi değil.

Kore’de köpekler, değersiz bir varlık sembolü olmalarının yanı sıra, nankör insanları hicvetmek amacıyla da atasözlerinde yer almıştır. İlgili atasözleri aşağıdaki gibidir:

개도 주인은 알아본다 (Song, 1997: 15).

Okunuş: Gedo cuinin arabonda.

Türkçe çevirisi: Köpekler bile sahiplerini tanır.

십년 먹인 개가 주인 발등 문다 (Song, 1997: 78).

Okunuş: Şimnyion mıogin gega cuin baldıng munda.

Türkçe çevirisi: On yıl beslenen köpek, sahibini ayağından ısırır.

앞에서 꼬리치던 개가 뒤에서 발꿈치 문다 (Song, 1997: 78).

Okunuş: Apesio ggoriçidıon gega düesio balggumçi munda.

Türkçe çevirisi: Önünde kuyruk sallayan köpek arkandan topuk ısırır.

Yapılan inceleme sonucu Korece atasözlerinde en sık köpekle ilgili atasözlerinin olduğu görülmüştür. Her ne kadar köpekler 12 hayvandan biri olup asil varlıklar olarak görülse de aslında eskiden halk, köpekleri aşağılık ve önemsiz bir varlık olarak görmüştür. Kore’nin günlük dil alışkanlığında köpeklerin olumsuz imajı, “köpek” sözcüğünün kötü çağrışım yapan bir kelime olarak veya hakaret olarak kullanılmasında da görülebilir (Bolomaa, 2009: 25). Bunlara dayanarak Kore atasözlerinde köpeklerin, çoğu zaman olumsuz imaj taşıdığını söylemek mümkündür.

3.12. Domuz

Domuz; 1983, 1995, 2007, 2019 ve 2031 yıllarını, ekim ayını ve gece saat 21.00 ile 23.00 arasını simgeler. Tahminlere göre Kore’de domuzlar yaklaşık 2000 yıl önce yetiştirilmeye başlandı. Bunun nedeni, Korelilerin ataları, tehlikeli vahşi hayvanlar dağlardan indiğinde domuzun gürültü yaparak uyarı görevi üstlendiğini düşünmeleridir (Cheon, 2001: 253). Ayrıca domuz hem tanrılara sunulan bir kurban hem de doğaüstü güçlere sahip bir hayvan olarak kabul edilirdi. Samguk Yusa kayıtlarında bununla ilgili bir hikâye yer almaktadır: Goguryeo Kralı Yuri’nin¹³ tahttaki 21. yılında, tanrıya kurban edilmek üzere yetiştirilen bir domuz kaçır. Domuzu yakalamak için görevlendirilenler, gittikleri yerin güzel bir manzaraya, bol su kaynaklarına ve tarıma uygun bir araziye sahip olduğunu fark eder. Bunun üzerine başkentin buraya taşınmasına karar verilir. O dönemde insanlar, domuzun mevcut başkentin uygun olmadığına dair kendilerine bir mesaj verdiğini düşünüp onun tanrının iradesini ileten kutsal bir varlık olarak görmeye başlarlar (Park, 2005: 210).

Özellikle domuzlar, Kore de dâhil olmak üzere Doğu Asya’da uğurlu işaretleri simgeleyen hayvanlar olarak bilinirler. Hayvan rüyaları arasında domuzlar, ejderhalarla birlikte en uğurlu rüyalar kabul edilir. Rüya da domuz görmek, iyi şans veya zenginlik getirir diye yorumlanır (Kim, 2009: 63). Bu nedenle Kore’de atalar için düzenlenen ayinler sırasında domuz kafası yerleştirme geleneği ortaya çıkmıştır. Korelilerin domuzları iyi şans getiren sembolik hayvanlar olarak görmesini gösteren atasözleri aşağıdaki gibidir:

돼지꿈을 꾸면 재수가 있다 (Song, 1997: 169).

Okunuş: Döciggumıl ggumyion cesuga idda.

Türkçe çevirisi: Rüya da domuz görmek iyi şansa işarettir.

돼지띠는 식복이 있다 (Song, 1997: 171).

Okunuş: Döciddinin şikbogi idda.

Türkçe çevirisi: Domuz yılında doğanların rızkı bereketlidir.

돼지우리 터에 소 외양간을 지으면 길하다 (Song, 1997: 175).

Okunuş: Döciuri töe so veyanğganıl cimyon gilhada.

Türkçe çevirisi: Domuz ağılının harabesinde inek ahırını yapılırsa uğur getirir.

Zenginlik ve iyi bir rüyayı simgeleyen domuz aynı zamanda açgözlülük, tembellik ve pisliği simgeleyen ikili bir anlam taşır. Gerçekten de domuzun davranışlarına dikkatle bakıldığında, pisboğaz oldukları ve yemek konusunda büyük bir açgözlülükleri olduğu görülebilmektedir. Ayrıca kendi dışkısını yiyen, kirli yerlerde yuvarlanan pis bir hayvandır, bunun yanı sıra az hareket ettiği için tembeldir. Domuzların ekolojik özelliklerinden kaynaklanan bu anlayış, Kore atasözlerinde sıklıkla olumsuz bir şekilde karşımıza çıkmaktadır:

돼지 같은 놈이다 (Song, 1997: 168).

Okunuş: Döci gatın nomida

¹³ 유리왕: Kral Yuri, MÖ. 38- MS. 18

Türkçe çevirisi: Domuz gibi herif (açgözlü).

돼지와 소를 한 우리에서 기르면 돼지는 살이 찌고 소는 마른다 (Song, 1997: 173).

Okunuş: Döciva sorıl han uriesio girımyıon döcinın sari ccigo sonın marında.

Türkçe çevirisi: Domuzlar ve inekler aynı ağılda yetiştirilirse domuzlar şişmanlar, inekler ise zayıflar.

일에는 굶뱅이요, 먹는 데는 돼지다 (Song, 1997: 180).

Okunuş: İrenın gumbenğiyo, mıognın denın döcida.

Türkçe çevirisi: İşe gelince mıymıntı, yemek yemeye gelince domuz gibi.

돼지는 흐린 물을 좋아한다 (Song, 1997: 171).

Okunuş: Döcinın hırın murıl coahanda.

Türkçe çevirisi: Domuzlar kirlenmiş suyu sever.

돼지는 우리 더러운 줄 모른다 (Song, 1997: 171).

Okunuş: Döcinın uri dıorıoun cul morında.

Türkçe çevirisi: Domuz kendi ağılının kirli olduğunu bilmez.

돼지 목에 진주 목걸이다 (Song, 1997: 172).

Okunuş: Döci moge cincu moggıorida.

Türkçe çevirisi: Domuzun boynuna inci kolye.

죽은 석승보다 산 돼지가 낫다 (Song, 1997: 180).

Okunuş: Cugin sıoksunğboda san döciga nadda.

Türkçe çevirisi: Canlı bir domuz, ölü bir zenginden daha iyidir.

Kore atasözlerinde domuzun ikiyüzlü hayvan olarak tanımlandığı görülmektedir. Domuz, şans, zenginliği ve güzel rüyaları simgeleyen bir hayvandır fakat aynı zamanda açgözlülüğü, tembelliği ve pisliği de simgeleyen hem olumlu hem de olumsuz imaja sahiptir.

Sonuç

Atasözleri halk dünyasından aktarılan öğretici sözler olup, bir halkın duygu ve düşüncelerinin yoğunlaşmış bir neticesidir. Dil zamana ve duruma göre hızla değişme özelliğine sahiptir. Ancak atasözleri uzun yıllar boyunca şeklini ve kullanımını koruduğu için hem halkın yaşamını anlamak hem de dil araştırmaları için önemli verilerdir. Bu bağlamda, atasözleri hem halkın yaşamını anlamak hem de dil araştırmaları için değerli bir veri kaynağıdır. Özellikle hayvanlarla ilgili atasözleri, konuşanın niyetini daha etkili bir şekilde aktarması açısından büyük değer taşımaktadır.

Bu çalışmada, Kore hayvan takvimini oluşturan 12 hayvanın yer aldığı atasözleri incelenmiş ve her hayvanın temsil ettiği imgeler kapsamlı bir şekilde okuyucuya sunulmuştur. Araştırma sonucunda, bu hayvanların Kore kültüründeki sembolik anlamları ve halk arasındaki algıları ortaya konmuştur. 12 Hayvanlı Takvim, yüzyıllarca Asya'da, özellikle Çinliler ve Türkler tarafından yaygın olarak kullanılmış bir takvimdir. Ayrıca, Koreliler, Japonlar, Vietnamlılar, Moğollar ve Mançular da hayvan takviminin değişik hâllerini kullanmışlardır. Her ülkede farklı hayvanlara yer verilmiş olsa da büyük çoğunlukla

benzerlikler gösteren 12 hayvanlı takvimi Koreliler günümüzde hâlâ etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu çalışmada Korelilerle Türklerin kullandığı takvimler karşılaştırılmamış yalnızca Kore’de hâlen kullanılmakta olan takvim odaklı bir atasözü incelemesi yapılmıştır.

Bununla birlikte, hayvanlarla ilgili atasözlerinin kültürel bağlamlarındaki çeşitlilik ve benzerlikler, farklı kültürlerin hayvanlara yüklediği anlamları karşılaştırmalı olarak incelemek açısından önem taşır. Hayvanlarla ilgili imgelerin, evrensel temalar ve yerel kültürel dinamikler arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olduğu söylenebilir.

Atasözlerini analiz etmek için öncelikle fareden domuza kadar 12 hayvanın her birinin temel algıları ve özellikleri araştırılmıştır. Her bir hayvanın Kore atasözlerinde nasıl tasvir edildiği incelenmiştir. Yapılan bu inceleme sonucu Kore atasözlerinde genel itibarıyla olumlu özellikleriyle kullanılan hayvanlar inek, kaplan, ejderha ve attır. 12 hayvanlı takvimdeki bu dört hayvan faydalı, güçlü ve saygın varlıklar olarak görülmektedir. Tavşan ve koyunun zayıflıkları, masumlukları, uysallıkları nedeniyle zayıf ve mağdur kimselerden bahsetmek amaçlı atasözlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Modern toplumda hayvanlarla ilgili algıların değişmesi, atasözlerindeki imgelerin de zamanla evrilebileceğini göstermektedir. Özellikle hayvan hakları, çevresel farkındalık gibi çağdaş temaların, gelecekteki atasözlerinde hayvan imgelerinin yeniden yorumlanmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Fare, yılan, maymun, tavuk/horoz, köpek ve domuzun ise genel olarak olumsuz bir algıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu hayvanların insanlara zarar vermesi, pek faydalarının pek dokunmaması nedeniyle atasözlerinde çoğunlukla olumlu kullanılmadığı görülmüştür.

Burada dikkate alınması gereken nokta, 12 hayvanın kutsal niteliklerinin ya da temel özelliklerinin atasözlerinde yer alan imgelerle tam olarak örtüşmemesidir. Ejderha ve at dışındaki diğer tüm hayvanların, tanrılaştırılmış varlıklar olmasına rağmen atasözlerinde olumsuz imgeler olarak da görüldüğü teyit edilmiştir. İnek ve kaplanlar için olumsuz ve olumlu imgeler arasında büyük oranında fark bulunmazken, fare, tavşan, yılan, koyun, maymun, tavuk, köpek ve domuzun yer aldığı atasözlerinde çok daha fazla olumsuz imge yer almıştır. Hayvanların eksikliklerini vurgulayan veya küçümseyen birçok atasözü görülmüştür. Özellikle fare, yılan ve maymunların olumlu imgelerle ortaya çıktığı atasözlerini bulmak zordur.

Atasözleri, Korece eğitiminde yabancı öğrenciler için aynı anda hem dili hem de kültürü öğrenmelerini sağlayan değerli bir kaynaktır. Çünkü atasözlerini öğrenmek, kültürel farklılıkları eğlenceli ve etkili bir şekilde öğrenmeyi sağlar. Atasözlerinde kullanılan kelimelerin anlamları bilinse bile atasözünün gerçek anlamını tahmin etmek zordur. Bu nedenle Kore atasözlerini kültürle ilişkilendirerek açıklayan çalışmalara ihtiyaç vardır. Atasözlerinin, dil öğretiminde sadece kelime ve deyim bilgisi kazandırmakla kalmayıp, kültürel etkileşim ve anlayışı güçlendirme potansiyeli taşıdığı vurgulanmalıdır. Dolayısıyla bu çalışmanın Kore atasözleri ve kültürü üzerine gelecekte yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı ve ayrıca Korece öğrenenlere, Kore kültürünü atasözleri aracılığıyla anlama konusunda yardımcı olacağı ümit edilmektedir.

Kaynakça

- BATTULGA, Byambatseren (2013). "A comparative study of Korean and Mongolian proverbs - mainly proverbs related to horse -", Master thesis, South Korea: Gongju University.
- BOLOMAA (2009), "The research of symbolic meaning expressed in korean animal proverbs", Master thesis, South Korea: Gongju University.
- CHEON, Jingi (2001). "A folkloric study on the symbolic system of the Oriental Zodiac", Phd thesis, South Korea: Chungang Univetsity.
- CHEON, Jingi (2003). *Korean Animal Folklore*. South Korea: Minsokwon.
- CHOI, Jongsoo (2013). *Korean history in pictures*. South Korea: Kyelimbooks.
- HAN, Takcheol (2017). "Research Study on the Comparison between Korean and Japanese Animal Proverbs -On the basis of rabbit as the subject matter-", *Kore Japon Modern Araştırmaları Derneği*, C.56, s. 23-40.
- HAN, Yemin (2012). "Aspect & Meaning of Twelve Animals into folktales - focusing on the collection of Korean oral literature -", Master thesis, South Korea: Sungsil University.
- LEE, Junghye (2020). "Kore Kültüründe 12 Hayvan Sembolleri ve Anlamları", *Kare Dergi*, S. 9, s. 198-232.
- KANG, Seongyeong (2002). "A Comparative Study on The Relationship Between Metaphorical Inference in Animal Proverbs of France And Korea", *French Language Education*, C. 18, s. 149-169.
- KIM, Jongdae (2001). *The Symbolic World of Our Culture*. South Korea: Dareunesang.
- KIM, Miae (2009). "The comparison between Korean and Chinese animal proverbs: a study on animals of twelve zodiacs", Master thesis, South Korea: Hanyang University.
- KIM, Myeongwha (2011). "The comparative study of Korean and Chinese proverbs of the twelve animals", Master thesis, South Korea: Gongju University.
- KIM, Sunpung (1995). *The Twelve Zodiac Signs Story*. South Korea: Jipmundang.
- KIM, Euisook (1997a). *12 Zodiac Signs and Symbols (1) Rat*. South Korea: National Institute of Korean Studies.
- KIM, Jongdae (1997b). *12 Zodiac Signs and Symbols (11) Dog*. South Korea: National Institute of Korean Studies.
- LEE, Changsik (1998). *12 Zodiac Signs and Symbols (3) Lion*. South Korea: National Institute of Korean Studies.
- LEE, Dongjae (2014). "A Study on the Patterns of 'Tiger' Configuration in Sino-Korean Poems", *Doğu Asya Edebiyat Topluluğu*, C. 61, s. 125-158.
- LEE, Jonggawn (2016). "Study on Folklore Consciousness of Twelve Chinese Zodiac Animals Shown in Folk Painting", *Journal of the Korea Academia-Industrial Cooperation Society*, V. 17, No. 6, s. 347-359.
- LIM, Jiryong (2012). "The Cognitive Linguistic Axiology of Modern Korean Animal Proverbs", *Korean Language Education Research*, C. 50, s. 377-404.
- PARK, Minsu (2010). "A Comparative Study: Symbolic Meaning of Animals Between Korea and China", *Comparative Cultural Studies*, C. 21, s. 271-289.
- PARK, Youngsoo (2005). *The Story of Animal Symbolism in Artifacts*, South Korea: Neailachim Publisher.
- SHIN, Jongwon (2003). "A Tree Worship in the Dangun Myth", *Kore Tarih Yazımı Tarihi Derneği*, C.8, s. 5-22.
- SONG, Jaeseon (1997). *Animal Proverbs Dictionary*. South Korea: Dongmunseon.
- SONG, Youngsuk (2006). "Types and aspects of Japan's 12 animal folk tales", Master thesis, South Korea: Chonnam University.
- SONG, Youngsuk (2011). "A study on the oriental zodiac's animals of the Japanese folktales", Master thesis, South Korea: Chonnam University.
- TETSUJI, Morohashi (2008). *The Story of the Twelve Zodiac Signs*, (çev. Subin Choi). South Korea: Bao Publisher.
- TÜRKÖZÜ, S.Göksel (2018). *Korece Atasözleri, Deyimler ve Hanca Dörtlemeler*. İstanbul: Likya Kitap

ZHANG, Chunmei (2005). “A study on Korean language culture education through comparison of Korean and Chinese animal proverbs”, Master thesis, South Korea: Seoul University.

Elektronik Kaynaklar:

URL-1: <https://terms.naver.com/entry.naver?docId=1809609&cid=49243&categoryId=49243> (E.T.: 03.01.2024).

URL-2: <https://www.nfm.go.kr/user/planexhibition/home/20/selectPlanExhibitionLView.do?planExhibitionIdx=453> (E.T.: 03.01.2024).

URL-3: <https://www.dailyvet.co.kr/news/policy/180056> (E.T.: 03.01.2024).

URL-4: <https://stdict.korean.go.kr> (E.T.: 03.01.2024).

URL-5: <http://m.gjnews.com/view.php?idx=48787> (E.T.: 10.09.2024).

URL-6: <https://www.culture.go.kr/tradition/useView.do?did=20400&reffer=shape&sType=01> (E.T.: 13.09.2024).

URL-7: <https://webzine.museum.go.kr/sub.html?amIdx=5937> (E.T.: 13.09.2024).

URL-8: https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2016/12/02/2016120200954.html (E.T.: 13.09.2024).

URL-9: https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2020/01/01/2020010100092.html (E.T.: 16.10.2024)

URL-10: <https://www.idomin.com/news/articleView.html?idxno=442297> (E.T.: 16.10.2024)

<i>Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiş(ler)dir:</i>
Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.
Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.
Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması ve yazımı esnasında destek veya fikirlerine başvurulmuş herhangi bir kişi bulunmamaktadır.
Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri iki yazar tarafından hazırlanmıştır.
<i>The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:</i>
Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.
Funding: No support was received from any institution or organization for this study.
Support and Acknowledgments: There is no person whose support or ideas are consulted during the research and writing of the study.
Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.
Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.